

 ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені Богдана Хмельницького	Силабус навчальної дисципліни «Розвиток критичного мислення в учнів початкової школи»			
	Статус дисципліни: вибірковий компонент освітньо-професійної програми			
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка			
Спеціальність	013 Початкова освіта			
Освітня програма	«Початкова освіта»			
Ступінь вищої освіти	Бакалавр			
Форма навчання	Денна, заочна			
Обсяг дисципліни	Кредити	3	Години	90
Семестровий контроль	Залік			
Викладач	Степанова Наталія Михайлівна, к.філ.н., доцент			
Контактна інформація	Stepanova76@yu.cdu.edu.ua			
Кафедра	Кафедра дошкільної та спеціальної освіти			
Навчально-науковий інститут / Факультет	ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва			
Мова викладання	Українська			
Предмет навчання	У процесі вивчення дисципліни здобувачі освіти: <i>отримують спеціальні знання та практичні уміння й навички щодо оволодіння прийомами критичного читання, аналізу інформації, формулювання запитань, побудови аргументів для ведення діалогу та міні-дискусій;</i> <i>систематизують</i> вміння й навички для здійснення ефективного пошуку й обробки інформації в різних джерелах, використання таких мисленнєвих операцій як аналіз, синтез, зіставлення, абстрагування, узагальнення, класифікація, систематизація, оцінювання тощо; <i>детально познайомляться</i> із педагогічними технологіями на основі активізації діяльності учнів (активних методів навчання та педагогічної технології успіху); <i>навчаться використовувати</i> сучасні методичні прийоми такі як «читання із зупинками», фішбоун, столітеллінг, кубик «Вена» та ін. Отримані знання, вміння та навички сприятимуть розвитку критичного мислення та «м'яких навичок», розширенню кругозору, розвитку ерудиції та бажання спрямовувати особистість на творчу діяльність у професійній сфері.			
Мета	Метою курсу є формування у майбутніх педагогів умінь та навичок критичного мислення щодо впровадження різноманітних методичних прийомів у практику			

	навчання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.
Програмні результати	У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зможуть: ПР-01. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти. ПР-03. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.
Компетентності	Інтегральна компетентність. Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії. Загальні компетентності: ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. Спеціальні (фахові) компетентності вчителя початкових класів: СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.
Зміст дисципліни	Змістовий розділ 1. Основи критичного та креативного мислення в освітній діяльності: формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти професійної діяльності вчителя початкової школи <i>Тема 1. Критичне та креативне мислення: вступ до курсу.</i>

	<i>Тема 2. Гнучкі навички: зміст та основні характеристики. Критичне мислення як гнучка навичка для учасників освітнього процесу.</i> Змістовий розділ 2. Методики навчання критичного мислення, оцінювання достовірності та надійності інформаційних джерел у початковій освіті <i>Тема 3. Вчимося розуміти інформацію.</i> <i>Тема 4. Вчимося критично оцінювати інформаційні потоки та ставити правильні запитання.</i> <i>Тема 5. Використання в освітньому процесі аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення та класифікації.</i> <i>Тема 6. Методика роботи із різними медіа джерелами.</i> <i>Тема 7. Навчальні ресурси із критичного та креативного мислення та особливості їх застосування.</i>	
Розподіл годин	<i>Денна форма навчання</i>	
	Лекційні	14
	Практичні/семінарські	16
	Лабораторні	-
	Самостійна робота	60
	<i>Заочна форма навчання</i>	
	Лекційні	4
	Практичні/семінарські	4
	Лабораторні	-
	Самостійна робота	82
Критерії оцінювання роботи студентів	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача освіти під час вивчення дисципліни: - підсумковим видом контролю з дисципліни є залік. Загальна оцінка за курс становить суму балів за результати навчальних досягнень здобувача освіти під час поточного й підсумкового контролю (100 балів); - Критерії оцінювання навчальних досягнень студента під час вивчення дисципліни: - Структура усної відповіді під час підсумкового контролю та в ході практичних занять вимагає від кожного студента дотримання таких компонентів: - 1) визначення основних понять питання (теми, наукової проблеми): формулювання визначень, базисних категорій і понять; пояснення, тлумачення наведених понять (за необхідності); наведення альтернативних (синонімічних) визначень, якщо такі мають місце; коментар;	

- 2) генезис: звідки ввійшло в педагогічну лексику, коли та як виникло вперше; що відомо про першоджерела; як відбувався подальший розвиток; сучасний стан поняття (наукової проблеми);
- 3) сутність: взаємозв'язок з іншими компонентами системи; аналіз цих зв'язків; закономірності розвитку і функціонування;
- 4) технологічний аспект використання теоретичного чи прикладного педагогічного знання: переваги та недоліки; значення для передового вітчизняного чи зарубіжного педагогічного досвіду; існуючі та нерозв'язані проблеми;
- 5) власна оцінка: альтернативні погляди, власне бачення способів розв'язання проблеми; власна оцінка, припущення, їхня обґрунтованість.

90-100 А – «відмінно» – Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта виявляє: високий рівень володіння навчальним матеріалом; самостійність в аналізі й узагальненні опанованого матеріалу; особливі творчі здібності; уміння самостійно здобувати знання, знаходити і опрацьовувати необхідну інформацію; уміння використовувати сформовані загальні та спеціальні компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях; переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності; високий рівень засвоєння практичних умінь і навичок; уміння вільно використовувати набуті знання під час виконання, практичних завдань; уміння висловлювати своє ставлення до обговорюваних проблем, здатний висловити власну думку щодо дискусійних питань, що ґрунтується на глибокому знанні матеріалу з фаху; здатність пов'язувати теоретичний матеріал із практичними завданнями майбутньої професійної діяльності.

82–89 В – «дуже добре» – Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта виявляє: вільне володіння теоретичним матеріалом; глибоке знання змісту навчальної дисципліни, основних положень наукових джерел і навчальної літератури; уміння вільно

використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань, висловлювати своє ставлення до обговорюваних проблем; уміння вільно розв'язувати вправи і задачі у стандартних ситуаціях, знання основоположних теорій і фактів, уміння наводити окремі власні приклади і аргументувати певні думки; здатність пов'язувати теоретичний матеріал із практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; демонструвати високий рівень засвоєння практичних умінь і навичок; уміння застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, здатність аналізувати, установлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки; здатність самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких незначна.

75–81 С – «добре» – Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта виявляє: знання змісту освітніх компонентів, основних положень наукових першоджерел і рекомендованої літератури; уміння використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань, висловлювати своє ставлення до обговорюваних проблем; здатність пов'язувати теоретичний матеріал, із практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; рівень засвоєння практичних умінь і навичок, необхідний для розв'язання теоретичних і практичних завдань; відповідь є переважно логічною, послідовною, обґрунтованою, дає змогу переважно висвітлити основні положення екзаменаційного питання; під час усної відповіді або розв'язання практичних завдань допустив окремі неточності.

68–74 D – «задовільно» – Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта: в основному опанував знаннями змісту більшості освітніх компонентів, орієнтується в наукових першоджерелах і рекомендованій літературі; теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю, але прогалини не носять суттєвого характеру; виявляє вміння в окремих випадках використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань, не завжди пов'язує теоретичний матеріал із практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; продемонстрував середній рівень засвоєння практичних умінь і навичок, в основному достатній для розв'язання теоретичних і практичних завдань; усна

	відповідь є невпевненою, непереконливою, фрагментарною, непослідовною, що дає змогу в основному висвітлити поставлене запитання; під час відповіді або розв'язання практичних завдань допустив значні неточності. 60–67 Е – «задовільно» – Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта: має часткові знання теоретичного курсу, відтворює незначну частину навчального матеріалу, має не чіткі уявлення про об'єкт вивчення; з помилками і неточностями дає визначення понять, формулює закономірності; демонструє практичні навички роботи, які цілісно не сформовані; не виконав частину передбачених програмою завдань або ж вони містять суттєві помилки, які потребують усунення; усні відповіді не точні та недостатньо осмислені. 1–59 F – «незадовільно» – Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта виявляє: часткові знання окремих фрагментів навчального матеріалу з освітніх компонентів; відсутність достатньої орієнтації в наукових першоджерелах і рекомендованій літературі; уміння лише в поодиноких випадках використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань і пов'язувати теоретичний матеріал із практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; продемонстрував недостатній рівень засвоєння практичних умінь і навичок; більшість завдань не виконано; відповідь є невпевненою, непереконливою, непослідовною, що не дає змоги висвітлити екзаменаційні питання.
Інформаційне забезпечення	РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ Базові джерела: 1. Державний стандарт початкової освіти URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text (дата звернення: 26.08.2023). 2. ЗУ «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-УІІ. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 22.08.2023). 3. ЗУ «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 (дата звернення: 19.08.2023). 4. Концепція «Нова українська школа». URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf (дата звернення: 22.08.2023).

Основні джерела:

1. Критичне мислення: ключові характеристики та вправи для його розвитку. URL : <http://etwinning.com.ua/content/files/659841.pdf>
2. Ліпман М. Чим може бути критичне мислення? *Вісник програм шкільних обмінів*. 2006. № 27. С. 17–23.
3. Максименко С. Д., Солов'єнко В. О. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : МАУП, 2000. 256 с. URL : http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/627/Maksimenko_S.D._-Zagal'na_psihologiya.pdf
4. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства : посібник для вчителя / Т. Бакка, О. Бурім, О. Волошенюк, Р. Євтушенко, Т. Мелещенко, О. Мокрогуз ; за ред. В. Іванова, О. Волошенюк. Київ : ЦВП, АУП, 2016. 243 с.
5. Панченков А. Дидактичні стратегії критичного читання. URL : <http://osvita.ua/school/method/technol/1125/>
6. Селігей П. О. Народжується текст... (З досвіду відомих авторів). *Мовознавство*. 2015. № 1. С. 47–66.
7. Степанова Н. Вміння ставити запитання як основа розвитку критичного мислення у дітей старшого дошкільного віку. The XI th International scientific and practical conference «*Theoretical foundations of modern science and practice*». April 06-07, 2020, Melbourne, Australia. Pp. 93-96.
8. Степанова Н. М. Навчальний календарик розвитку критичного мислення. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 73 с.
9. Степанова Н. М. Роль критичного мислення для розвитку професійного рівня в здобувачів освіти закладу вищої освіти. The VII th International scientific and practical conference «*Topical issues of science and practice*». November 02-06, 2020, London, Great Britain 2020. Pp. 515-518.
10. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. Київ : Вид-во «Плеяди», 2006. 220 с.

	11. Тягло О. В. Критичне мислення. Харків : Основа, 2008.189 с. 12. Українська мова. Технологія «Сторітеллінг». URL : http://nus.org.ua/teacher/ukrayinska-mova-tehnologiya-storiteling/ Додаткові джерела: 13. www.education.unesco.org/education/ecp/index.html – сайти ЮНЕСКО пропонують навчальні посібники для освіти з прав людини, широкий спектр матеріалів з громадянської освіти – від підручників, навчальних курсів до спеціальних досліджень, корисні директорії, та «путівник з толерантності». Освітняни також можуть скористатися потужною мультимедійною бібліотекою ЮНЕСКО. 14. Soft skills для розвитку дитини : емоційний інтелект, комунікація та медіаграмотність. Медіаальбом для наймолодших / Ю. М. Зоря, Н. М. Степанова / за редакцією О. В. Волошенюк. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2021. 42 с. 15. Терно С. О. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти. Запоріжжя : Просвіта, 2009. 268 с. (Terno_monograph.pdf). 16. Терно С. О. Теорія розвитку критичного мислення (на прикладі навчання історії) : посібник для вчителя. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2011. 105 с.
Матеріально-технічне забезпечення	Інструменти та обладнання: навчально-методичний інструментарій, обладнання навчального і загального призначення для кабінетів початкової школи; мультимедійне обладнання, сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні ресурси, програмні продукти; бібліотечні ресурси і технології, зокрема, електронні.